

УДК 377.02

ЮДЕНКОВА О.П.

*кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін,
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України
e-mail: udenkova2017@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні цифровий світ інтенсивно входить у кожен аспект нашого життя, усі члени суспільства стають цифровими користувачами і темпи споживання цифрової інформації з веб-сайтів з кожним днем тільки нарощується. Один з провідних трендів сучасної освіти – діджиталізація освітнього процесу, трансформація освіти під впливом цифрових технологій.

Таким чином, з часом, нас очікує повна діджиталізація освіти, яка станом на зараз є цифровою тільки до 5% у світовому масштабі. Навчання відбуватиметься через додатки та платформи, а штучний інтелект і віртуальна реальність відкриють нові можливості для освіти. В Україні вже розвивають цей напрямок компанії Prometheus, EdEra, Preply, а також усесвітньо відома Grammarly, заснована групою українців. Такі стартапи роблять прямий внесок у майбутнє, адже якісна освіта дає поштовх усім іншим галузям.

Формування інформаційно-цифрової компетентності молоді під час освітнього процесу сьогодні є ключовим у системах освіти економічно розвинених країн. У професійній освіті України також відбуваються процеси розроблення та впровадження нових освітніх державних стандартів на компетентнісній основі з прогнозуванням на результат навчання – оволодіння випускником закладу професійної освіти інформаційно-цифровою компетентністю.

Вісім категорій ключових компетентностей для навчання впродовж життя, визначено у Європейській рамці відповідності (Key Competences for Lifelong Learning – European Reference Framework), включають: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; математичну компетентність і компетентність у галузі науки й технологій; цифрову компетентність; уміння навчатись; соціальну та громадянську компетентності; відчуття ініціативи та підприємництва; культурну обізнаність і самовизначення. Як видно з зазначеного, інформаційно-цифрова компетентність входить до переліку ключових в основних стратегічних міжнародних документах, є наскрізною, багатофункціональною, може бути застосована у різноманітних життєвих сферах.

Інформаційна компетентність – це уміння за допомогою технічних засобів та інформаційних технологій самостійно шукати, аналізувати та добирати необхідну інформацію, обробляти її, зберігати та передавати. Компоненти:

інформаційний (здатність до ефективної роботи з інформацією у всіх формах її подання); комп'ютерний (вміння та навички щодо роботи з сучасними комп'ютерами та засобами ПЗ); застосування (здатність застосовувати сучасні ІКТ для роботи з інформацією та розв'язуванню різноманітних задач).

Цифрова компетентність – це здатність вміти використовувати цифрові медіа й ІКТ, розуміти і критично оцінювати різні аспекти цифрових медіа і медіа контенту, а також вміти ефективно комунікувати у різноманітних контекстах. Інформаційна і медіа грамотність (пошук, опрацювання, зберігання інформації, створення матеріалів з використанням цифрових ресурсів). Комунікативна (онлайн-комунікації в різноманітних формах: електронна пошта, чати, блоги, соціальні мережі та ін.). Технічна (ефективне і безпечне використання комп'ютера і ПЗ для вирішення різноманітних задач). Споживацька (вирішення повсякденних задач, які задовольняють різноманітні потреби).

У закладах професійної освіти України на даний час системно здійснюється робота щодо формування основних складових навичок інформаційно-цифрової компетентності здобувачів освіти та відповідно до поставлених завдань на рівні МОН України ефективно апробується використання методики навченості, що базується на наступних критеріях:

1. Інформаційний менеджмент (здобувач професійної освіти має вміти здійснювати пошук і перегляд інформації - виходячи зі своєї навчальної мети, визначати свою потребу в інформації, здійснювати пошук і перегляд цифрової інформації).

2. Оцінка інформації – (здобувач професійної освіти збирає і обробляє цифрову інформацію, виділяє суттєву інформацію, а також критично аналізує та оцінює її).

3. Збереження і відтворення інформації (виходячи зі своїх цілей здобувач професійної освіти зберігає цифрову інформацію, а також впорядковує і обробляє зібрану інформацію, щоб мати можливість її відтворення).

4. Спілкування за допомогою цифрових засобів: описує інформаційне середовище, критично аналізує його і діє в ньому у відповідності до своїх цілей і прийнятої в суспільстві етикою комунікації.

5. Поширення інформації та контенту – (здобувач професійної освіти ділиться місцезнаходженням і змістом знайденої інформації з іншими, а також дотримується загальноприйнятої практики в галузі захисту інтелектуальної власності).

6. Громадянська активність в Інтернеті (здобувач професійної освіти долучається до заходів в суспільному житті і долучає до них інших, з використанням засобів і можливостей ІКТ).

7. Співпраця при підтримці цифрових технологій (здобувач професійної освіти використовує цифрові засоби для командної роботи, а також для спільного створення ресурсів, цифрових матеріалів тощо).

8. Мережевий етикет (сетикет, нетикет) (здобувач професійної освіти застосовує на практиці в цифровому спілкуванні норми поведінки та загальноприйняті звичаї, а також враховує при спілкуванні культурні особливості і явища соціоетнічного різноманіття).

9. Адміністрування цифрової ідентичності (здобувач професійної освіти формує і адмініструє свою цифрову ідентичність, а також відстежує свої цифрові «сліди»).

10. Цифрова контентна творчість (здобувач професійної освіти самостійно створює, змінює і розвиває цифровий контент, створений ним самим і іншими, в різних форматах).

11. Створення нових знань – (здобувач професійної освіти змінює і інтегрує наявні цифрові матеріали, щоб створити нове знання).

12. Авторське право і ліцензії (у ході цифрової тематичної творчості і при використанні контенту, створеного іншими, здобувач професійної освіти дотримується принципів захисту інтелектуальної власності).

13. Програмування (здобувач професійної освіти складає найпростіші програми за допомогою мови програмування).

14. Безпека. Захист обладнання (здобувач професійної освіти вживає заходів по техніці безпеки, щоб уникнути фізичних і віртуальних ризиків).

15. Безпека. Захист персональних даних (здобувач професійної освіти враховує у своїй цифровій діяльності приватність інших людей і загальні умови користування, а також захищає свої персональні дані і самого себе від інтернет-шахраїв, небезпек і цькування в Інтернеті).

16. Безпека. Захист здоров'я (здобувач професійної освіти уникає ризиків для здоров'я, що викликаються використанням цифрової технології та цифрової інформації).

17. Безпека. Захист навколишнього середовища (здобувач професійної освіти усвідомлює вплив цифрової технології на навколишнє середовище).

18. Рішення технічних проблем (за допомогою пошуку дефектів здобувач професійної освіти виявляє технічні проблеми і знаходить можливі рішення (від пошуку дефектів до більш комплексних проблем)).

19. З'ясування потреб і пошук технологічних рішень для них (здобувач професійної освіти критично вибирає і оцінює технологічні можливості і цифрові рішення, що поєднуються з його потребами).

20. Творче використання інновації і технології (здобувач професійної освіти творчо застосовує технологію для самовираження і для пошуку інноваційних рішень проблем).

21. З'ясування прогалів в цифровій компетенції (здобувач професійної освіти намагається бути в курсі нових напрямків розвитку цифрової технології, систематично з'ясовує недоліки в своїй цифровій компетенції, розвиває себе і підтримує інших в розвитку цифрової компетенції).

Отже, процес формування інформаційно-цифрової компетентності у здобувача професійної освіти під час навчання за будь-якою освітньою програмою має бути зорієнтований на отримання сучасних навичок, які надзвичайно важливі для подальшого розвитку цифрової економіки держави, а саме: використання різних джерел інформації, користування новими інформаційними технологіями та програмним забезпеченням, перероблення інформації для отримання певного продукту, критичний аналіз, порівняння, систематизація та самостійне опрацювання інформації.